

L'ASSISTÈNCIA JURÍDICA GRATUÏTA A CATALUNYA.-

Document de treball (12/07/06)

I. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ.-

1. Antecedents.-

1. La Llei estatal 1/1996 que regula l'AJG (AJG) porta ja 10 anys de vigència. És, per tant, un bon moment per a fer una avaluació de la seva aplicació. La Llei preveu que les CCAA poden establir normatives pròpies en una àmplia sèrie de qüestions que la pròpia Llei (DA Primera) no considera de competència exclusiva de l'Estat.
2. En les Recomanacions del Llibre Verd de l'Administració de Justícia, aprovades pel Consell de Justícia de Catalunya, s'estableixen una sèrie de propostes – nn. 73-79- referides a l'AJG, orientades a millorar-ne la qualitat i la gestió en benefici dels ciutadans que poden tenir-hi dret. En la Recomanació n. 75, es proposa més específicament:

“Analitzar en el termini de sis mesos la viabilitat de fórmules alternatives a l'organització actual de la gestió del servei amb vista a obtenir el màxim rendiment dels recursos públics que se li apliquen, en benefici dels usuaris i dels professionals, tot respectant la independència efectiva d'actuació dels advocats.”
3. D'acord l'EAC de 2006 (art. 106.1) i omplint un buit de l'Estatut de 1979, es preveu que correspon a la Generalitat “la competència per ordenar els serveis de justícia gratuïta i d'orientació jurídica gratuïta”.
4. És per això que l'experiència, les circumstàncies normatives i les recomanacions del Llibre Verd fan convenient procedir a l'examen de la situació actual de l'AJG a Catalunya, analitzar algunes experiències d'altres països i explorar –com diu la Recomanació n. 75- una possible reorganització del servei per tal d'introduir les millores oportunes. Val la pena remarcar que en bona part de països -fins i tot els que mostren una major despesa per càpita en AJG- sembla haver-hi un cert descontentament sobre el funcionament del sistema i de manera més o menys

intensa tenen en marxa processos per tal de trobar major eficiència, **qualitat** i equitat en les solucions aplicades.

5. L'Informe que segueix resumeix algunes reflexions derivades de l'anàlisi efectuada per tal de que siguin sotmeses a la consideració de la pròpia administració responsable i dels operadors jurídics –especialment, advocats i procuradors- que presten l'esmentat servei.

2. Els aspectes legals de l'AJG a Catalunya.-

1. En virtut dels arts. 17, 24 i 119 de la CE, s'ha configurat el dret d'AJG (AJG) que regulen la Llei estatal 1/1996 i el Reglament establert pel RD 966/2003. La Llei 1/1996 deixa oberta la possibilitat de legislació i/o regulació autonòmica en determinats aspectes no considerats com a bàsics per la normativa estatal (Disposició Addicional Primera). La Generalitat de Catalunya no ha fet ús fins a la data d'avui d'aquesta possibilitat.
2. Com a única norma autonòmica existeix el Decret 252/1996, de 5 de juliol, referit a la creació de les comissions d'assistència jurídica gratuïta, la regulació del procediment per al reconeixement del dret d'assistència jurídica gratuïta i la subvenció per a les actuacions professionals dels advocats i procuradors.
3. Per tant i fins el moment present, la prestació del servei a Catalunya queda subjecta –a més de la Llei i del Reglament de 1996 i 2003, respectivament- al Decret 252/1996, a les Ordres dictades pel Departament de Justícia referides als honoraris devengats per les intervencions lletrades, a la regulació interna dels propis Col.legis professionals i, finalment, als convenis subscrits entre l'administració autonòmica i els Col.legis i el seu Consell.
4. Finalment, cal afegir que el nou Estatut d'Autonomia de 2006 preveu de manera explícita (art. 106.1) que “correspon a la Generalitat la competència per a ordenar els serveis de justícia gratuïta i d'orientació jurídica gratuïta”.

3. La distinció entre torn d'ofici i AJG.-

1. Com a consideració preliminar, convé advertir també que en la regulació actual i en la gestió d'aquest servei públic sembla planejar un certa confusió entre dues institucions relacionades però diverses: el torn d'ofici i l'AJG. El fet que sovint coincideixin en un mateix cas i en un mateix subjecte destinatari no impedeix la necessitat de marcar la diferència.
2. El torn d'ofici correspon a la necessitat de complir amb el precepte constitucional de proveir d'assistència lletrada a tota persona que la requereixi en qualsevulla jurisdicció o en el curs de diligències policials a que sigui sotmesa (CE 17.3; 24.2).
3. Per la seva part, l'AJG consisteix en la prestació pública d'assistència lletrada a càrrec del pressupost públic a aquelles persones que requereixen aquella assistència i no compten amb els recursos econòmics per a sufragar-la (CE 119).
4. En el primer cas –en el torn d'ofici- ens trobem davant de la necessitat de respectar un dret fonamental integrat en el Títol Primer, Cap. II, Secció primera, de la CE. En el segon cas –l'AJG- , ens trobem a més davant d'un “dret social” atribuït a qui pugui provar determinades condicions econòmiques que li donen dret a la prestació gratuïta del servei.
5. Aquesta distinció ha quedat enfosquida per una tradició històrica que ha identificat de forma gairebé automàtica la designació d'un lletrat per a qui no en disposa per qualsevol causa o circumstància (no lligada forçosament a la situació econòmica) amb el finançament públic d'aquesta prestació en favor de qui no compta amb els mitjans suficients per a pagar-la.
6. Com a resultat d'aquesta confusió, el rol de les administracions i de les corporacions professionals no ha quedat sempre ben delimitat quan es tracta de gestionar les dues institucions esmentades: torn d'ofici i AJG.

4. Els objectius de l'AJG com a servei.-

Si la prestació gratuïta d'assistència jurídica és correctament interpretada com a servei públic organitzat per a satisfer un dret de caràcter social (CE 119) basat en el dret fonamental a la defensa (CE 24), els objectius bàsics que ha d'assolir són

- la garantia de l'accés efectiu al servei per part dels qui puguin acreditar el dret, evitant situacions de marginació de determinats col·lectius socials;
- la garantia d'una màxima qualitat del servei, utilitzant mecanismes de formació, especialització, supervisió i control més eficients (*peer review*, inspecció externa, etc.) ;
- el respecte a la independència i llibertat d'actuació dels professionals que presten l'assistència jurídica, dintre del marc normatiu vigent;
- la màxima eficiència en l'aplicació dels recursos públics a la prestació del servei, utilitzant els sistemes d'organització i de gestió més adequats.

Convé, per tant, analitzar en quina manera la situació actual de la prestació del servei garanteix l'assoliment dels objectius esmentats, d'acord amb la normativa vigent i amb l'estructura de gestió actual.

5. El finançament actual del servei de l'AJG.-

1. L'AJG –tal com és actualment entesa a Catalunya- ha vist incrementar els seus costos directes de manera accelerada. En els darrers anys (2000-2006), les previsions pressupostàries de la Generalitat han passat de 19,5 m. E (2000) a 43 m. E (2006), sense tenir en compte els costos indirectes derivats de l'activitat de la CAJG i de la seva repercussió sobre altres serveis generals del Departament.
2. Aquest augment respon en gran part a reformes legals d'ordre penal (violència domèstica, justícia juvenil, seguretat viària, etc.) i administratiu (immigració).
3. Si es pren com a referència la despesa pública per càpita que dedica la Generalitat a aquesta prestació –i amb totes les reserves derivades de la dificultat d'establir

comparacions amb altres països- sembla que és més elevada que no pas a la majoria dels països europeus i a gran distància de la dels Estats Units ¹.

4. L'explicació de les diferències entre països pot ser imputada a diverses causes:

- els requisits per l'accés a la justícia gratuïta varien sensiblement de tal manera que la proporció de la població que hi té accés difereix fortament;
- el recurs a la justícia ordinària com a procediment per a resoldre litigis i la pròpia freqüència dels litigis depenen de la estructura social i de la tradició legal del país;
- l'amplitud de la definició dels serveis que inclou la "justícia gratuïta" o *legal aid* admet una gran variabilitat. A certs països l'assessorament hi és comprés, mentre que a d'altres es restringeix a les actuacions davant dels Tribunals;
- el sistema emprat per a la provisió dels serveis de justícia gratuïta té un efecte considerable sobre el seu cost;
- el número de lletrats en el mercat laboral, les vies d'accés a la professió i la manera d'oferir serveis d'assistència jurídica també tenen una forta influència sobre el preu atribuït a la prestació.

5. En resum hom pot afirmar que, aparentment, Catalunya té una situació que no pot qualificar-se de gasiva, especialment quan es compara amb el seu entorn més proper. És comprensible, per tant, que es plantegin interrogants sobre el creixement constant dels recursos destinats a la provisió dels serveis de justícia gratuïta i sobre les vies adequades per a millorar llur qualitat i la satisfacció dels qui més hi estan implicats.

¹ La taula dona una referència comparativa de la despesa per càpita, que no té en compte les diferències que cada sistema presenta.

País	Any	Despesa per càpita US\$	Font
Estats Units	2002	3,18	Zorza *
Bèlgica	2002	4,70	Estadístiques belgues
França	2003	5,44	Estadístiques franceses
Catalunya	2004	7,18	Llibre verd
Holanda	2002	18,4	Frans Ohm **
Canada	2004	14,46	Estadístiques canadenques
Anglaterra	2002	26,00	Zorza
Escòcia	2004	32,98	Frank Stephen

*R. Zorza: Making an International Case; ** Frans Ohm: Legal Aid in the Netherlands

6. La gestió actual del servei de l'AJG.-

1. Per raons històriques i legals a Catalunya la prestació del servei de justícia gratuïta reposa sobre quatre pilars: el Departament de Justícia, els Col·legis d'Advocats i Procuradors, el Consell de Col·legis d'Advocats i de Procuradors i, finalment, la Comissió d'AJG (CAJG), formada per representants de l'Administració, dels Col·legis d'Advocats i de Procuradors i del Ministeri Fiscal.

2. Aquest disseny, al costat d'indubtables avantatges – com pot ser la implicació directa dels col·lectius professionals en la prestació del servei - planteja alguns problemes típics d'una relació d'agència, a més d'una excessiva complexitat en la presa de decisions per la necessitat de circulació d'informació que exigeix. Els inconvenients més destacats semblen ser:

- Els col·legis professionals han d'estudiar la fonamentació de la demanda de justícia gratuïta, hagi estat originada per mandat de la llei, per sol·licitud de l'interessat o per decisió de l'òrgan judicial, i seguidament emetre una resolució provisional que ulteriorment ha de ser revisada i si escau ratificada per la CAJG. El procés és, doncs, necessàriament lent, el que significa que hi ha casos en que -per raons d'urgència- no es compleix aquest segon pas i el Col·legi, quan considera legítima la sol·licitud, designa directament els professionals que han d'assumir la defensa i així ho comunica al jutjat implicat.
- El Departament de Justícia suporta el cost del servei, però són els Col·legis d'Advocats i de Procuradors els qui prenen les decisions d'assignació dels casos als professionals sense que el Departament tingui cap intervenció per a seguir el curs de la prestació i garantir-ne la qualitat adequada. Es tracta doncs d'una relació d'agència molt asimètrica on el principal no disposa d'informació suficient sobre el comportament de l'agent.
- Per la seva part, els col·legis assumeixen la designació del lletrat que, segons la llei, ha de reunir condicions d'experiència, formació i especialització. La inscripció de col·legiats en el registre de professionals disponibles per a prestar l'AJG hauria de respectar en tot cas aquelles condicions, mitjançant l'acreditació efectiva de les mateixes (residència habitual i despatx en l'àmbit del Col·legi, nombre mínim d'anys d'exercici, cursos de l'Escola de Pràctica Jurídica o altres homologats, etc.).

No sembla que totes aquestes exigències siguin avui observades amb el rigor necessari, ja en alguns casos aquestes exigències són considerades com a condicions alternatives i no com a concurrents, tal com estableix la normativa aplicable.

- D'aquesta interpretació generosa dels requisits exigibles per a la inscripció com a lletrat idoni per a prestar l'AJG, se'n pot derivar de vegades una excessiva ampliació del nombre d'inscrits, cosa que dificultaria la gestió eficient del servei i la supervisió del seu rendiment. Atès que l'AJG no ha de ser concebuda com una "borsa de treball", s'ha de buscar un equilibri entre la garantia de tenir professionals adequats i el nombre suficient dels mateixos per a fer front a les necessitats del servei. Això hauria de ser possible si es combinés una exigència més gran en la qualitat i dedicació amb una retribució més atractiva.
- La possible insostenibilitat de la pretensió és avui estimada pel propi professional assignat al cas. L'escassa remuneració prevista per l'informe en que es valora aquesta circumstància és un incentiu negatiu per a tramitar-lo i, per tant, explicaria el seu nombre reduït i la subsegüent i inútil continuïtat de procediments que no prosperaran davant de la jurisdicció corresponent. Per això mateix, sembla convenient que - a més de revisar la retribució de l'informe sobre la sostenibilitat- existeixi una instància que faci un seguiment de les resolucions judicials i prengui mesures quan la claredat de les sentències demostrin que la pretensió era difícilment sostenible.
- Els professionals agrupats als col·legis es queixen de les tarifes establertes que consideren estan per sota del cost d'oportunitat de prestació del servei. Al Departament finançador li costa verificar aquest extrem per manca de dades que permetessin comparar costos. Caldria conèixer el temps mig que requereixen cadascuna de les possibles actuacions per mantenir la mateixa relació entre la tarifa i el cost.
- A més – i atès que intervencions pertanyents a una mateixa categoria poden exigir dedicacions diferents per part dels professionals- pot ser convenient una certa concentració dels encàrrecs per tal d'equilibrar les proporcions entre casos complicats i senzills. Les dades disponibles semblen indicar que aquesta condició rares vegades es compleix en l'assignació de casos.

6. Pel que fa al procés d'acreditació de les actuacions realitzades i de la seva minutació, la intervenció successiva de col.legis, consell de col.legis i departament constitueix un circuit complicat i lent en la tramitació, validació i liquidació dels honoraris devengats pels lletrats. No sembla que –amb l'actual disponibilitat de mitjans informàtics i telemàtics- sigui recomanable continuar amb l'actual sistema, si es volen escurçar temps de gestió que incrementen el cost final de l'AJG, tant en termes estrictament econòmics, com en termes de disfuncions o tensions en la relació entre les institucions. De manera particular, qualsevol retard injustificat perjudica principalment al professional.

II. CONSIDERACIONS I PROPOSTES.-

Després de l'anàlisi anterior, s'exposen algunes reflexions i recomanacions orientades a millorar el rendiment del servei públic de l'AJG. Amb totes les limitacions que representa l'absència d'un treball més aprofundit sobre la situació al país i a d'altres països, és possible avançar algunes idees per a sotmetre-les a la consideració de tots els actors interessats.

1. Sobre els proveïdors directes del servei.-

1. El lletrat professional és el proveïdor directe de l'AJG. Però aquesta intervenció del lletrat pot ser incorporada en diversos sistemes de provisió. Segons l'opinió d'alguns experts, la possibilitat d'elecció entre diferents sistemes de provisió del servei és una de les condicions que ha de reunir un model de justícia gratuïta de qualitat.
2. Tal com demostra una anàlisi comparada, en principi són diversos els sistemes possibles, que també poden combinar-se en sistemes mixtos:
 - o lletrats en el lliure exercici de la professió, designats i pagats cas per cas pels respectius Col·legis o per l'Administració que finança el servei. És el model actual;
 - o lletrats en lliure exercici de la professió seleccionats per concurs públic entre ofertes presentades per individus o despatxos i col·lectius professionals –inclosos els propis col.legis- per prestar el servei en base a contracte d'obra de durada determinada i amb retribució global;

- lletrats en lliure exercici professional seleccionats, previ concurs públic, amb contracte d'arrendament de serveis i dedicats en exclusiva a l'AJG durant període fixat en les bases del concurs i retribucions marcades pel mateix;
 - lletrats pertanyents a la funció pública dedicats a la justícia gratuïta.
3. Cadascun d'aquests models té els seus avantatges i inconvenients i han estat objecte d'experimentació i comparació a diversos països ². Es comprova també que aquests avantatges i inconvenients varien segons el tipus d'actuacions i/o segons les jurisdiccions, però també segons l'entorn cultural. Així, per exemple, s'afirma que la utilització de lletrats dedicats amb exclusiva a l'AJG és aconsellable pels casos rutinaris o predictibles perquè poden ser millor resolts per un sistema burocràtic ³. D'altra banda, també caben combinacions entre models.
4. També sembla recomanable obrir la possibilitat d'elecció entre diferents vies de provisió de justícia gratuïta. Aquesta possibilitat beneficia no sols als usuaris o a la demanda. També i sobre tot beneficia a l'oferta. Els usuaris en poques ocasions tindran criteris clars per saber quina és la via que més els convé. En canvi, és la institució finançadora qui pot triar selectivament en funció de les característiques del problema la via més adient. És més, el coneixement dels costos que suposa la prestació directa del servei -mitjançant un model burocràtic- permet una millor definició de les tarifes en el cas de la provisió per lletrats en exercici lliure. En algun país, s'han establert de manera experimental algun grup reduït de lletrats assalariats per tal de reunir informació que després permet una millor tarificació i gestió del model del professional lliure.
5. En qualsevol hipòtesi, és necessari assegurar que el lletrat designat reuneix les condicions adequades: a més de la independència en l'orientació de la seva funció assessora, ha de reunir experiència professional, formació especialitzada i dedicació comprovada. La confusió implícita que alguns cops s'ha produït al considerar la pràctica de l'AJG com al primer pas d'una carrera professional o com un període d'aprenentatge pràctic desvirtua clarament la seva funció constitucional. Per tant, s'imposa fer un seguiment més rigorós d'aquesta "homologació" professional per part de l'administració –a Catalunya, de la Generalitat- abans de donar entrada en el servei a qualsevol candidat o aspirant a prestar-lo. L'administració autonòmica compta amb

² Tamara Goriely.- Legal Aid Delivery Systems which offer the best Value for Money in Mass Casework?)

³ Roger Smith.- Legal Aid Management and Delivery: Lessons)

les eines normatives adequades per a fer efectiva aquesta exigència, sens perjudici del que correspongui determina a una futura llei d'accés a la professió.

6. Sobre la determinació de barems i tarifes.-

1. Des d'una perspectiva de teoria econòmica, cal considerar que un model d'AJG basat en la provisió per professionals lliures no pot ignorar el paper crític que els incentius econòmics –en forma de tarifes aplicades a la seva remuneració- tenen per a aquest professional lliure. Sense dubtar de l'ètica professional que comanda el comportament de la gran majoria dels professionals del Dret, la teoria econòmica de la demanda induïda pel proveïdor suggereix que, com actors econòmics racionals, els lletrats prestaran serveis d'assistència gratuïta sempre que el ingrés marginal excedeixi del cost marginal⁴. La decisió sobre la quantitat d'esforç a posar en l'estudi i defensa d'un cas és a les seves mans, amb un quasi inexistent control per part de la institució que en suporta el finançament⁵.
2. A més, l'actual disseny dels incentius o tarifes en el servei públic de l'AJG provoca en molts països discussions entre l'administració finançadora –Ministeri o Departament - i els professionals proveïdors. Aquestes discussions giren en torn del nivell absolut dels incentius, però també en torn dels nivells relatius entre els diferents apartats de la taula de tarifes o incentius. Per part de l'entitat finançadora, la resistència a pujar els nivells de remuneració s'explica per la temença de que el cost s'incrementi, no només per la puja de les tarifes, sinó també per una reducció de les intervencions que han de validar la insostenibilitat de la pretensió o el desistiment a recórrer una sentència.
3. Normalment les tarifes són proporcionals al temps que s'estima exigirà la intervenció en un cas. Però manquen dades per a una anàlisi acurada d'aquest paràmetre. En tot cas, sembla que les tarifes aprovades –i malgrat els increments dels darrers anys- no s'acosten encara al 80 per cent de les recomanades per les corporacions professionals. No s'ha d'ignorar la incidència en aquest punt d'altres

⁴ En teoria, un lletrat tendirà a aconsellar una apel·lació de la sentència quan la remuneració que li procuri sigui satisfactòria, encara que la probabilitat d'un resultat positiu sigui baixa (M. Doriat-Duban: Analyse économique de l'Accès à la Justice: Les Effets de l'Aide Jurisdictionnelle). Aquesta visió economicista ignora, però, que existeixen altres elements culturals (de caràcter deontològic) que poden compensar en tot o en part aquella tendència.

⁵ Tamara Goriely: The English Approach to Access to Justice

factors, p.e. el volum de l'oferta o nombre de lletrats disponibles que a Catalunya és molt elevat respecte de la resta d'altres països, amb la consegüent repercussió sobre el preu del servei prestat ⁶. També seria discutible si s'ha d'equiparar totalment la retribució percebuda per la prestació d'aquest servei públic –al qual hom s'inscriu de forma voluntària- amb la percebuda en l'exercici lliure.

4. Les consideracions anteriors fan en tot cas recomanable procedir a una anàlisi aprofundida de les variables que haurien de determinar les tarifes –el temps exigít per cada actuació i el cost d'oportunitat que recau sobre el lletrat-. Sense comptar amb aquest estudi expert, seguirà el debat permanent sobre l'adequació o l'inadequació de les tarifes entre l'administració i les corporacions professionals.
5. Abans d'aquesta revisió, però, és possible prendre ja mesures immediates per revisar algunes tarifes que són causa d'ineficiències. Per exemple, poden esmentar-se la tarifa establerta per als informes d'insostenibilitat de la demanda o la que s'abona per a les apel·lacions, a les que una anàlisi més acurada permetria afegir altres casos. Els informes d'insostenibilitat de la demanda haurien de gaudir d'una millor remuneració.
6. Finalment, caldria considerar també la possibilitat d'estendre alguns dels beneficis de l'AJG als conflictes que es resolen extrajudicialment. Els lletrats que intervenen en mediació o arbitratge podrien també rebre tot o part de les seves retribucions del pressupost públic. D'aquesta forma s'incentivaria els proveïdors professionals a orientar la seva intervenció en favor de mesures de regulació de conflictes menys costoses que la via judicial. Resulta interessant l'experiència francesa que preveu

⁶ Segons Garoupa (N. Garoupa, Regulation of Professions in the US and Europe: A Comparative Analysis), la proporció esmentada l'any 2000 assolia les xifres següents:

País	Nombre de lletrats per 100.000 hab.
USA	338
Regne Unit	296
Espanya	183
Itàlia	160
Bèlgica	155
Alemanya	142
Països Baixos	77
França	68

En els països anglosaxons cal tenir present les singularitats de la professió jurídica (Vid. Ray August: Mythical Kingdom of Lawyers. America doesn't have 70 percent of the Earth's Lawyers). Si acceptem que a Catalunya la proporció no deu divergir substancialment de la de la resta de l'Estat sembla evident que a l'Europa continental som capdavanters i, lògicament, el gran volum de l'oferta té conseqüències sobre els ingressos dels lletrats.

concedir els beneficis de la justícia gratuïta en cas de conflictes que es resolen extrajudicialment i el seu impacte sobre les tarifes establertes per als lletrats⁷.

3. Sobre la gestió del servei.-

1. S'ha descrit ja la pluralitat d'actors que intervenen en la organització del servei i els circuits que han seguit i segueixen fins ara la tramitació de les prestacions. Com a resultat, es produeixen disfuncions que podrien ser evitades en benefici dels operadors i, especialment, dels beneficiaris del servei i dels seus proveïdors directes. Per tal de superar o disminuir aquestes disfuncions, pot ser útil explorar formes de gestió diferents, tot conservant la participació dels operadors actuals.
2. Una fórmula que presenta avantatges és la d'encomanar la gestió de tot el procés del servei d'AJG a una entitat o agència autònoma, que integraria l'assessorament previ, l'examen de la pretensió, la creació i manteniment del registre de lletrats habilitats, la determinació i liquidació dels seus honoraris i la supervisió de la qualitat i rendiment del servei de l'AJG.
3. Té importància especial en tot el procés l'assignació dels lletrats, que ha de garantir la seva independència d'actuació i alhora la seva idoneïtat comprovada. Qualsevol de les fórmules de selecció descrites (cfr. supra) podria ser considerada: delegació als consells o col·legis professionals, contractació d'obra o de serveis per concurs entre individus i col·lectius professionals, etc.
4. Aquesta entitat o agència hauria de complir certes condicions, especialment dues. La primera seria la seva independència davant del Departament de Justícia. La segona seria la incorporació dels col·legis professionals implicats. La seva fórmula jurídica podria ser la d'un consorci.
5. Quant al finançament i organització de l'agència, el seu finançament s'inclouria en el pressupost de la Generalitat. Quant a la seva organització, els estatuts de l'agència preveurien la composició dels seus òrgans de govern, el procediment de selecció i designació d'un director executiu, les seves normes de règim intern, etc.

⁷ Cfr. Doriat-Duban

6. Seria convenient preveure que l'agència o entitat disposés d'oficines territorials per tal de poder atendre de forma accessible als eventuais beneficiaris. Però també caldria –per exemple, amb la col.laboració dels ajuntaments- preveure la connexió informàtica que permetés el contacte a distància per evacuar consultes o altres tràmites.
7. Una fórmula semblant a l'esbossada podria fer més àgils, més flexibles i més transparents les actuacions que requereix l'AJG, economitzant costos de transacció que ara provoca la dispersió de competències i intervencions.

4.- Sobre la revisió normativa.-

1. La Llei 1/1996 (DA 1ª) faculta les CCAA per a regular l'organització dels serveis d'assistència lletrada, de defensa i de representació gratuïtes. També les faculta per a establir el règim de subvencions i la seva gestió, el sistema de retribució per barem, els procediments de queixes sobre les prestacions i el règim disciplinari aplicable als advocats adscrits a aquest servei.
2. Per tant, la Generalitat pot ja –en ús de les seves competències i d'acord amb la Llei 1/1996- establir previsions pel que fa a
 - requisits específics -formació, especialització, homologació- exigibles respectivament als lletrats que vulguin prestar l'AJG o que vulguin prestar l'assessorament orientatiu previ.
 - adjudicació a una part d'aquest lletrats de l'examen de la viabilitat de la pretensió, a més de l'acreditació de les circumstàncies econòmiques del sol.licitant;
 - establiment d'un sistema independent i permanent d'avaluació i verificació de la qualitat de la prestació;
 - experiència pilot en matèria de selecció de lletrats per via de concurs de contracte d'obra o de servei;
 - experiència pilot d'instal.lació d'oficines territorials en col.laboració amb ajuntaments.
3. Igualment, la Generalitat pot ja crear –sobre la base legal existent- una entitat o agència gestora de l'AJG amb característiques semblants a les descrites, consorciada –si s'escau- amb corporacions professionals del sector.

4. Altres mesures –com les que es refereixen a les condicions econòmiques que donen dret al servei, a les intervencions subvencionables o al copagament de les mateixes- depenen de reformes legals de caràcter estatal.

III. RECOMANACIONS FINALS

1. Aquest document presenta unes línies de reflexió, resultat de l'examen d'algunes experiències externes i de la valoració de la situació i de la projecció de l'AJG a Catalunya. Aquestes línies, probablement, serien més precises i les conclusions serien més categòriques si es comptés amb informació estadística més detallada que fes més clara la situació actual.
2. Precisament per aquesta raó, es fa imperativa la plena incorporació de totes les possibilitats de les TIC a la gestió del model actual, tal com projecta el Departament. Un retard en aquesta incorporació és un obstacle per a prendre les mesures exigibles per augmentar l'eficiència i la transparència del servei en benefici de tots els ciutadans. Cal, doncs, que Departament i corporacions professionals facin els esforços necessaris en aquesta direcció.
3. Finalment, sembla recomanable que -per part de l'Administració de la Generalitat- s'engeguin el més aviat possible els treballs preparatoris per a regular –amb el rang normatiu que correspongui- l'assistència jurídica gratuïta a Catalunya. És obligat procedir a aquesta regulació, a l'empara del que determinen el nou Estatut d'Autonomia (art. 106.1) i la Llei estatal 1/1996. En aquests treballs preparatoris és necessària i convenient la participació de la representació corporativa dels professionals –advocats i procuradors- per tal d'obtenir un resultat satisfactori per a totes les parts i, en especial, per als ciutadans que han de beneficiar-se d'aquest

Barcelona, juliol de 2006.

El Grup de treball redactor d'aquest document i coordinat per Antoni Serra Ramoneda ha estat integrat per M. Lluïsa Domingo, Josep M. Gasch, Leopoldo Gay i Olga Tubau.